

До Членовете на научното жури,
утвърдено със заповед №3-РК-284
от 23.09.2018 г. на Ректора на
Нов български университет

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Марио Христов Бобатинов – специалност
3.6. право/Гражданско и семейно право/, член на научно жури**

Относно: защита на хабилитационния труд „Закрила на правата на интелектуална собственост. Правоприлагане и експертиза“, изд.СИЕЛА в обем 259 печатни страници на доц.д-р Веселина Манева за присъждане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6. право /Изобретателско, авторско и патентно право/.

Уважаеми членове на научното жури,

1. Кандидатът Веселина Неделчева Манева завършва специалност „Право“ в СУ“Кл.Охридски“-г.София през 1987 год.
2. В периода 2009год.-2018год. е преподавател по Програма“Право“ при НБУ
3. В периода 2009-2011 г. е старши научен сътрудник II степен в Правния институт на БАН
4. В периода 2005-2011 г. е хоноруван преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“ и ТУ-София
5. Доц.Манева е доктор по право. Има 2 монографии и над 25 научни студии и статии.
6. Кандидатът е представил публикуван труд „Закрила на правата на интелектуалната собственост. Правоприлагане и експертиза“ изд. Сиела в обем от 259 печатни страници с приложена литература.

Трудът се състои от въведение, пет глави и заключение.

Предмет на изследването са въпросите, отнасящи се до правоприлагането в областта на правната закрила на правата на интелектуалната собственост.

Извършен е пълен анализ на правната същност на тези материални субективни права и тяхната закрила, както и на процеса на правоприлагане и постановяване на съответните съдебни и административни актове.

Целта на изследването е цялостния анализ на този правен институт и неговата правна уредба, съдебната практика както и сравнително-правен анализ на правната уредба в други правни системи.

Първата глава е посветена на изясняване същността на правата на интелектуална собственост. Посочено е, че в основата на тези права са творчеството на индивида и резултатите от него. Творческият процес предопределя създаването на едно нематериално благо, било то техническо решение, дизайн, произведение на литературата, науката или изкуството. Обосновано се изтъква, че този процес е израз на творческата изява на личността, намерил закрила в конституционния принцип за „свобода на творчеството“, регламентиран в нормата на чл.54 ал.2 от Конституцията на РБългария.

Авторът разкрива правната същност на понятието „творческа дейност“ като критерий за авторство по смисъла на чл.5 ЗАПСП.

В пар.1.2 на Гл.І е разгледана правната природа на нематериалните блага. Направено е разграничение между обектите на индустриалната собственост-изобретения, полезни модели,отличителни знаци/марки, географски означения, търговски наименования/, дизайни и интегрални схеми и обектите на авторските или сродните права-произведения на литературата, науката или изкуството с оглед доказване на авторството.

Изтъкнато е, че при обектите на индустриалната собственост-изобретения, полезни модели,отличителни знаци/марки, географски означения, търговски наименования/, дизайни и интегрални схеми те следва да бъдат обективирани пред Патентното ведомство, но това не е задължително условие. До момента на това обективиране техният създател може да търси закрила чрез доказване на авторството си върху тях-напр.научни съобщения, доклади, изразени в устна или писмена форма.

За разлика от обектите на индустриалната собственост, за да се породят авторски и/или сродни права върху произведенията на литературата, науката или изкуството законът изисква те да бъдат изразени в обективна форма/lex

primaе publicationis/. Прави се извода, че именно обективизирането на творческата дейност е юридическият факт, който поражда авторското право.

Авторът анализира критериите за оригиналност и уникалност на създаденото произведение в контекста на европейската доктрина и сравнително-правния преглед на законодателството, уреждащо института на авторското право.

В нашето законодателство, както и в това на страните на континенталната правна система е възприет принципа на първия изобретател/*first to invent*/, на когото принадлежи и правото да получи патент-срв. чл.11 и чл.73б ЗПРПМ и чл.4 от Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост

В пар.1.3 на Гл.І е направен сравнително-правен преглед на доктрината за нематериално благо и вещ, съответно право на собственост върху нематериални блага. Правилно се изтъква от автора, че правото на собственост, което се поражда по отношение на нематериалните блага, не се разглежда като съвкупност от триадата правомощия-владееене, ползване и разпореждане. В областта на интелектуалната собственост правомощието „владееене“, както и института на придобивната давност са неприложими.

Интерес представлява правния анализ в труда на института на преждеползването, уреден в чл.21 ЗПРПМ, чл.38б ЗМГО и чл.23ЗПД преди датата на подаване на заявка за тези обекти на индустриална собственост в Патентното ведомство.

В пар.1.4 и 1.5 на Гл.І са подробно разгледани възникването и погасяването на субективното право върху обектите на индустриална собственост и обектите на авторското право.

В пар.1.6 на Гл.І е направен сравнително-правен преглед на законодателството, уреждащо института на правата на интелектуална собственост/ПИС/ и правото на ЕС. В тази връзка е анализирана правната регламентация на ПИС в ЕКПЧ и Хартата на основните права на ЕС, както и в КГПП и КИСКП.

Авторът прави в резултат на този преглед извода, че чрез регламентацията на ПИС се установява баланс на интересите на отделната личност-творец и обществото. Този извод следва да бъде подкрепен.

Втората глава на труда е посветена на проблемите, свързани с правното регулиране и основанията за правоприлагане на експертното изследване в областта на интелектуалната собственост.

В пар.2.1 на Гл.II е разгледано актуалното развитие на частноправната система на ПИС, като част от системата на обективното право на РБългария. Направен е общ преглед на новоприетите закони в сферата на интелектуалната собственост, а именно ЗАПСП, ЗПРПМ, ЗМГО, ЗПД, ЗТИС и ЗЗНСРПЖ.

Обосновано е изтъкнато, че тази сфера на обективното право представлява система с висока степен на интегративност на отделни правни институти с цел постигане на всеобхватна закрила на правата на интелектуална собственост. Авторът посочва, че за да се постигне тази цел следва да се търси нормативен баланс между правата и законните интереси на авторите от една страна и потребностите на обществото от друга страна. В този аспект са разгледани и някои страни на извършваната в страната съдебната реформа.

В пар. 2.2 на гл. II авторът подробно е разгледал конституционноправните аспекти на новелизацията на правата на интелектуална собственост. В тази връзка е анализирана и относимата практика на Конституционния съд-напр.Решение №7/96г. по к.д.№1/96г.-Д.в.бр.55/96г., както и ролята на Съда по ЕКПЧ.

Вследствие анализ на доктриналните схващания и самостоятелните монографични разработки, приносен характер имат определените от автора основания за правоприлагане и за извършване на експертиза в производствата с предмет обектите на интелектуална собственост.

Третата глава на труда е посветена на проблемите, свързани с актовете на правоприлагането. Интерес представлява пар.3.1.1 и пар.3.1.2, посветени на административното производство пред Патентното ведомство и правната същност на защитния документ.

Приносен характер в труда е разкриване на правната природа на закрилата на обектите на индустриална собственост. Авторът я разглежда като сложен юридически състав, включващ следните елементи:

- юридическия факт на създаване на изобретение, полезен модел, промишлен дизайн, определящ авторството
- юридическия факт на подаване на заявката за издаване на защитния документ в Патентното ведомство
- решението на Патентното ведомство за издаване на патент или свидетелство за регистрация

Обосновано се сочи, че правото върху издадения защитен документ от Патентното ведомство включва правото на използване на закрилияния обект и на разпореждане с патента или със свидетелството за

регистрация в регламентирани от закона граници-чл.19 ЗПРПМ, чл.13 ЗМГО, чл.19 ЗПД. Патентът, както и правото върху марка, дизайн, произведения на литературата, изкуството и науката могат да бъдат обект на продажба, дарение, на обезпечение, на особен залог, както и да бъдат включени в масата на несъстоятелност на търговски дружества.

Авторът правилно изтъква, че защитният документ може да удостоверява и факта че изключителното право върху обекта на индустриална собственост принадлежи на няколко лица-напр. при съпритежание на патент или марка.

Интерес представлява правния анализ в пар.3.2 на Гл.III на актовете на правораздаването. Анализирана е правната същност на правораздавателното решение, както и законната сила на правораздавателните актове. Освен това предмет на анализ в Гл.III е също и ефекта на правораздавателния акт. В тази връзка интерес в труда представлява разкриване правната природа на Тълкувателните решения и Тълкувателните постановления на ВКС в светлината на тяхната правна регламентация в ЗСВ/чл.130 ал.2 ЗСВ/. Прецедентната сила на тези тълкувателни актове е илюстрирана с конкретни ТР на ОСТК на ВКС и решения на ЕСПЧ.

Четвъртата глава е посветена на експертизата и метода на вътрешното убеждение в експертното изследване.

Съществен интерес представлява анализа на правната характеристика на експертизата. В тази връзка подробно е разгледана експертизата в Патентното ведомство, както и реда за нейното изготвяне, установен в ЗПРПМ, ЗМГО и ЗПД, както и в съответните подзаконови актове на Патентното ведомство-Наредби за оформяне, подаване и експертиза на заявки за патенти, марки и географски означения и промишлен дизайн.

В труда въз основа на обстоен доктринален преглед на нашата и чуждестранна литература е направен критичен анализ на установените в практиката методи за вземане на решения за съответната експертиза. Сериозно внимание в анализа е отделено на формирането на вътрешното убеждение на експерта, като са разгледани всички негови аспекти-достоверност, обосновааност, волеви аспект и др.

Отделно е разгледан и въпроса за степенуване на вероятността на окончателното убеждение в експертното заключение и становище, за да се

постигне рационална преценка на доказателствата и се благоприятства процеса на установяване на обективната истина.

Петата глава е посветена на аксеологичните проблеми в дейността на правоприлагащите органи и експертизата.

Акцента е поставен върху доказателствената оценка при установяване на релевантните факти и обстоятелства от правоприлагащите органи-административни и съдебни.

Цялостният анализ на изложението дава основание да се обобщят следните научни приноси в хабилитационния труд:

1. Въз основа на цялостен анализ на разпоредбите, които поставят основите на съвременното развитие на интелектуалната собственост е изяснен въпроса за правоприлагането в областта на интелектуалната собственост, който досега не е разработван в пълнота в нашата научната литература.
2. Извършено е съвместно разглеждане на правораздаването и експертизата, които са различни по естеството си дейности. Правораздаването е дейност по прилагане на закона въз основа на оценка на събраните доказателства, а експертизата е дейност насочена към прилагане на специализирани знания. Изследван е методът на вземане на решение по вътрешно убеждение, както от експертизата така и от съда.
3. Изяснена е правната същност на актовете на правоприлагането-издадения от Председателя на Патентното ведомство защитен документ, актовете на КЗК, както и правораздавателните актове.

Изследването на автора доц.д-р Веселина Манева се базира на богатата правна литература. Авторът е успял да обхване всички по-важни теоретични източници по темата у нас и в чужбина. От изложението проличава доброто познаване на правната теория и съдебната практика по разглежданите въпроси. Успешно е използван както индуктивният така и дедуктивния метод на изследване. Това е позволило на автора да прояви критично отношение към правната уредба и съдебната практика по някои от разглежданите в труда въпроси.

Всичко това придава на труда теоретични и практически достойнства, поради което той отговаря изцяло на изискванията, установени в ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ.

Авторът на труда има публикувани 2 монографии и над 25 научни студии и статии. Тези публикации също имат важно теоретично и практическо значение.

Бележки и препоръки:

1. В труда не е направен критичен анализ на богатата съдебна практика на делата по ЗМГО.
2. На стр.216-217 от труда само е маркиран проблема за определяне от съда на обезщетението при нарушение на патентни и авторски права, както и на права, произтичащи от регистрирани марки и дизайни/чл.27 ЗПРПМ, чл.76а ЗМГО, чл.57а ЗПД и чл.94а ЗАПСП. В тази връзка е следвало да се извърши преглед на противоречивата съдебна практика и да се направят конкретни предложения за преодоляване на тези противоречия.

Независимо от горните критични бележки давам следното **заключение**:

Положителната ми оценка на предложения хабилитационен труд „Закрила на правата на интелектуална собственост.Правоприлагане и експертиза“, изд.СИЕЛА в обем 259 печатни страници и приложена литература както и положителната ми оценка на цялостната научно-изследователска и преподавателска работа на доц.д-р Веселина Манева ми дават основание да приема убедено, че тя отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на академична длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 право /Изобретателско, авторско и патентно право/.

София, 12. 07. 2018 г.

Подпис:

/проф. д-р Марио Бобатинов/